

DE STUDERENDE SKAL DA VÆRE MED!

SKRIVEDIDAKTIKPROJEKTET I ISHØJ – ET SKOLEUDVIK- LINGSPROJEKT KNYTTET TIL LÆRERUDDANNELSEN

NADIA RAPHAEL RATHJE, LEKTOR, LÆRERUDDANNELSEN ZAHLE OG CHARLOTTE SKAFTE-HOLM, LEKTOR,
LÆRERUDDANNELSEN BLAAGAARD/KDAS

Denne artikel præsenterer to hold lærerstuderendes deltagelse i skrivedidaktikprojektet i Ishøj. Vores deltagelse viser, at der er mange gode grunde til at inddrage studerende i forsknings- og udviklingsprojekter. Forskningsdeltagelse kan styrke de studerendes forståelser af videnskabelige metoder som fx observation og bidrage til en undersøgende tilgang, hvor teori giver mening, fordi den skal bruges på det indsamlede materiale. Desuden kan forskningsdeltagelse give de studerende et indblik i fag, som noget foranderligt og ikke naturgivent. I dette projekt mødte de studerende konkret forskning og fik indblik i, hvordan forståelser i fx skrivning og literacy er i stadig forandring. De studerende tilbydes også en ny position, fordi de skifter rolle fra at være forskningsinformerende til at være forskningsdeltagende, og projekter som dette kan derfor være en brik i bestræbelser på at nedbryde skellene mellem forskning, uddannelse og praksis. Vores konklusion er derfor, at de studerende skal tilbydes mulighed for at positionere sig som andet end studerende med lektier, kaffe og Facebook; de skal forpligtes på den skolepraksis, de senere skal ansættes i – på at agere i den og på at undersøge og udvikle den.

Vi har med to hold lærerstuderende med dansk som undervisningsfag deltaget i projektet Skrivedidaktik på mellemtrinnet i alle fag; et 2.årgangshold fra Læreruddannelsen Zahle og et 1. årgangshold fra Læreruddannelsen Blaagaard/KDAS. De studerende blev inddraget i projektets empiriproduktion og fik i foråret 2013 mulighed for at gennemføre observationer på 4. og 5. klassetrin med henblik på at undersøge den skrivedidaktiske praksis i dansk, matematik, historie og natur & teknik. Inden de konkrete observationer arbejdede de studerende fokuseret med skrivedidaktik, en forsker fra projektet introducerede holdene til projektet, og vi så et eksempel på et udfyldt observationsskema, de studerende også skulle benytte. De studerendes observationer bidrog som sekundær empiriproduktion til projektet og indgik desuden i de undervisningsforløb, som var tilrettelagt ved læreruddannelserne.

Vi vil i denne artikel kort gøre rede for de to undervisningsforløb på henholdsvis læreruddannelsen Zahle og læreruddannelsen Blaagaard/KDAS, hvor skrivedidaktikprojektet indgik. Dernæst vil vi forholde os samlet til de to undervisningsforløb og overveje, hvilke læringsmuligheder, de studerende bliver tilbudt gennem deltagelse i skrivedidaktikprojektet. Vi vil særligt beskæftige os med projektets mulighed for at bidrage til udvikling af de studerendes undersøgelseskompetencer, samt hvilke forståelser og refleksioner projektdeltagelsen tilbyder de studerende angående det danskfaglige indhold.

Vi vil dernæst overveje, hvad projektet får ud af, at de studerende deltager og forholde os til, hvilke gevinster læreruddannelsen generelt kan få ved, at de studerende deltager i forsknings- og udviklingsprojekter.

De konkrete forløb på læreruddannelsen Blaagaard/KDAS og Zahle

På læreruddannelsen Blaagaard/KDAS deltager et 1. årgangshold i projektet. De studerende specialiserer sig i dansk i indskolingen og på mellemtrinnet. De studerendes projektdeltagelse indgår i et forløb om faglig læsning og skrivning på mellemtrinnet. Vi beskæftiger os blandt andet med skrivningens betydning for læring i skolen, og med, hvordan faglige skrivestrategier kan støtte udvikling af eksempelvis elevernes ordforråd.

Holdet arbejder desuden med observation som metode som en del af et undersøgelseskompetenceforløb på 1. studieår. Inden de studerende konkret skal gennemføre observationer i mellemtrinsklasserne i Ishøj, har vi således gennem læreroplæg, diskussioner og øvelser arbejdet med observation som metode til videnproduktion og med styrker og begrænsninger ved denne metode. Til forløbet er knyttet et obligatorisk studieprodukt. De studerende skal i grupper skrive en ti siders opgave. Opgaven er styret af en problemformulering inden for rammerne af Ishøjprojektet. Opgaven skal inddrage og bearbejde empirisk materiale fra projektet (dvs. observationer og eventuelt indsamlede elevtekster) og skal desuden præsentere, begrunde og forholde sig kritisk til de metoder, der anvendes.

Det er vores vurdering, at der i deltagelsen i et projekt som dette er særlige læringsmæssige kvaliteter, som ikke findes i samme grad i praktikken

På læreruddannelsen Zahle deltager et 2. årgangshold i projektet. De studerende specialiserer sig i dansk i udskolingen, og det faglige fokus i det meste af semesteret er literacy og funktionel sprog-, skrive- og læseundervisning. De studerende læser teoretiske tekster, udformer og afprøver didaktiske øvelser, analyserer elevtekster og elevsprog og ser på læremidler til sprog, læse- og skriveundervisning. Holdets tilknytning til projektet om skivedidaktik giver os mulighed for at observere undervisning i skolen med et specifikt fokus: hvilke skriveaktiviteter kan vi observere i undervisningen i fire forskellige fag? Efter at de studerende har været ude på tre forskellige skoler i Ishøj kommune og observeret, undersøger vi observationerne for at udvikle vores blik for og forståelser af skriveundervisning i skolen.

At forholde sig undersøgende til undervisning og læring

I læreruddannelsen er de studerende oftest i kontakt med skolen i forbindelse med deres praktikker. Det er vores vurdering, at der i deltagelsen i et projekt som dette er særlige læringsmæssige kvaliteter, som ikke findes i samme grad i praktikken. I praktikken har de studerende ofte fokus på deres egen undervisning og på, hvor vidt de lykkes som undervisere. I dette projekt er de studerende til stede i skolen som observatører. De kan således forholde sig særligt opmærksomt iagttagende til delaspekter ved undervisningen og til elevernes læring i de fag, de observerer. En mulighed for at zoome ind og fokusere, der sjældent findes i praktik og lærerarbejde.

Som underviser i læreruddannelsen er mulighederne for at deltage i forsknings- og udviklingsprojekter skiftende, og de studerendes muligheder for at komme tæt på projekter og forskere/projektdeltagere kan være begrænsede. Både på Blaagaard/KDAS og på Zahle blev projektdeltagelsen sat i gang med et besøg af en af forskerne fra projektet. Efter vores vurdering er det en kvalitet i forhold til udviklingen af de studerendes undersøgelseskompetencer, at de som deltager i et forskningsprojekt får adgang til forskernes overvejelser over undersøgelsesspørgsmål og -metode og får lejlighed til at diskutere undersøgelsesdesignet med forskeren.

At få observationskompetence

I lighed med forskerne i projektet skal de studerende gennemføre observationer på 4. og 5. klassetrin med henblik på at undersøge den aktuelle skivedidaktiske praksis i dansk, matematik, historie og natur & teknik. De studerendes observationer bliver skemalagt i samarbejde med skolen, således at de observerer en lektion i hvert af de fire fag.

De studerende benytter samme observationskema som forskerne. Skemaet er meget enkelt bygget op, og de studerende skal i skemaet notere:

- Hvad sker der i timen?
- Hvordan sætter læreren skiveaktiviteter i gang?
- Hvordan arbejder eleverne sammen om skriftlige opgaver?
- Hvordan arbejder eleverne individuelt med skriftlige opgaver?

Skemaet lægger således op til, at alle typer af skrivehændelser i klasserummet kan registreres. Nederst i

skemaet har den studerende mulighed for at komme med egne kommentarer og refleksioner.

De studerende kombinerer ofte disse feltobservationer af skrivehændelserne med fotos af elevaktiviteter og elevprodukter.

Vi betragter det som betydningsfuldt for de studerendes læringsmuligheder, at der er etableret en sammenhæng mellem undervisningen på holdet og aktiviteterne i projektet

At observere vil sige at registrere det, man kan se og høre, uden at fortolke eller vurdere det, man ser eller hører. Det er svært. Blandt andet fordi vi i vores hverdagspraksis hele tiden fortolker og vurderer det, vi kommer ud for. Nedenstående citat stammer fra en opgave, som en af de deltagende studerende skriver i tilknytning til projektet:

Refleksionskrivningen i matematik er et eksempel på tænkeskrivning og er en rigtig fin aktivitet for dem, der deltager. Drengegruppen, som slet ikke var interesseret i at deltage i det skriftlige arbejde, men først og fremmest betragtede gruppearbejdet som en mulighed for at få kontakt med de andre elever, går glip af den læring der ligger i at sætte ord på deres viden.

Den studerende vurderer, at tænkeskrivningen i matematik er en fin aktivitet, og hun fortolker drengenes ageren som et udtryk for, at de ikke er interesseret i skriftligt arbejde, men har andre hensigter i gruppearbejdet. I forbindelse med arbejdet med observation som metode og den respons, de studerende får på deres opgaver, tager vi blandt andet dette op. Observationer giver os ikke adgang til at få viden om, hvad drengegruppen er interesseret i, og hvad den ikke er interesseret i. Hvis vi gerne vil have viden om dette, må vi benytte andre metoder, fx interview. Denne skelnen mellem observation, fortolkning og vurdering er grundlæggende, hvis de studerende skal udvikle deres undersøgelseskompetence og få øje på deres egne forforståelser og hurtige konklusioner. Projektdeltagelsen er en relevant og konkret sammenhæng at tage dette op i.

At fokusere og at få øje på en problemstilling

I læreruddannelsen inddrager vi naturligvis de studerendes praktikerfaringer i undervisningen. Disse erfa-

ringer stammer fra mange forskellige skoler, klassetrin og faglige forløb. Som deltagere i skriveidaktikprojektet har vi et anderledes fælles grundlag: vi deler i langt højere grad erfaringer, vi har alle observeret med det samme fokus. Vi (underviserne) har deltaget i nogle af observationerne på skolerne i Ishøj, og der er sammenhæng mellem undervisning på læreruddannelsen og projektet. De fælles observationserfaringer betyder, at vi i fællesskab kan indkredse og diskutere interessante problemstillinger, og vi har et fælles fundament til at se på vores observationer: hvad kan vi få øje på, hvordan kan vi analysere vores observationer, og hvad kan vi lære af dem? Vi betragter det som betydningsfuldt for de studerendes læringsmuligheder, at der er etableret en sammenhæng mellem undervisningen på holdet og aktiviteterne i projektet.

Efter de studerende har gennemført observationer på skolerne, sidder de sammen og ser de producerede observationsskemaer igennem, og ved det første gennemsyn springer det umiddelbart i øjnene, at det har været svært for rigtig mange at holde et skarpt fokus på skriveaktiviteter i observationerne. Vi diskuterer mulige årsager og kommer frem til at en væsentlig faktor er den kompleksitet, der findes i klasserummene, og som gør det til en stor udfordring at få øje på det væsentlige i et hav af mulige observationer. En efterfølgende samtale om dette giver anledning til mange refleksioner hos de studerende. Via deres praktikerfaringer og teoretisk litteratur læst i læreruddannelsen ved de studerende jo godt, at det forholder sig sådan, men gennem det fælles observationsfokus bliver det tydeligere for de studerende, hvor kompleks enhver undervisningssituation er. En studerende udtrykker det således: *Selv om jeg sad med observationsskemaets spørgsmål til at fastholde fokus, fik jeg hele tiden øje på alt muligt andet, og det er svært at observere uden hele tiden at vurdere lærerens gøren og laden.*

Det er med andre ord svært for en 2. års lærerstuderende at fokusere i kompleksiteten og at få øje på de interessante problemstillinger, der ligger i små detaljer i elevernes læringsmuligheder i klasserummet. Det er en af de gode grunde til, at arbejde med fokuserede observationer, at den kommende lærer skal blive dygtig til at se og undersøge praksis.

De studerende skal støttes i at se det interessante og i at se på undervisning med undersøgende briller

Gør dine elevers tekster bedre!

iSkriv.dk - genreskrivning, der styrker skriftligheden gennem dialog og tydelig struktur.

Inspireret af australsk genrepædagogik

Stilladserende temaportal

iSkriv.dk til mellemtrinnet stilladser elevernes læring. Først læser og analyserer de en genre, og dernæst planlægger og skriver de deres egen tekst. Undervejs støttes og vejledes eleverne af både læreren og sitet.

Samarbejde og dialog

Opgaverne i iSkriv.dk lægger op til pararbejde og mundtlig dialog eleverne imellem, inden den efterfølgende klassesamtale med læreren.

TILSKUD

Gå ind på iSKRIV.dk og bestil et gratis prøveabonnement.

Alinea

EGMONT

alinea.dk · tlf.: 3369 4666

De studerendes projektdeltagelse giver dem mulighed for at forholde sig undersøgende til autentiske og aktuelle problemstillinger forankret i helt konkrete undervisnings- og læringsituationer i skolen. Det er i sig selv godt. Det er dog samtidig vores oplevelse, at det er vanskeligt for studerende – særligt i begyndelsen af studiet – at udpege og formulere, hvad der er interessant i den undervisning, som de observerer. Hvilken skrive-didaktisk problemstilling kan være interessant at undersøge nærmere, og hvad i den observerede undervisning kan bidrage til en spændende og undersøgende problemformulering i opgaven? De studerende skal støttes i at se det interessante og i at se på undervisning med undersøgende briller.

Eksempelvis observerer to studerende matematikundervisning i en 5. klasse. I undervisningen skal eleverne formulere forskellige udsagn om brøker på deres mobiletelefoner. Eleverne skal blandt andet komme med eksempler på brøker, skrive fagbegreber knyttet til brøker og komme med eksempler på anvendelse af brøker i hverdagen. Disse udsagn bliver formidlet til læreren, der samler udsagnene på en elektronisk tavle (se billede). Klassens viden om brøker danner efterfølgende udgangspunkt for en fælles klassesamtale.

En midtvejsfremlæggelse på 1. årgangsholdet og en vejledningssamtale bidrager til, at de studerende i deres opgave formulerer deres undersøgelsesfokus

således: *Hvad er potentialet for læring gennem skriftligheden hos eleverne ved brug af moderne teknologi i matematikundervisningen?*

De havde ikke umiddelbart set det interessante i brugen af mobiletelefoner som skrive- og kommunikationsredskab i undervisningen og bliver også overraskede over, at der i observationerne fra én matematiktime er materiale nok til en hel opgave. Det er der! Undersøgende arbejde kan være overraskende enkelt, og det er en akademisk dyd at kunne arbejde fokuseret og afgrænset for reelt at kunne undersøge det, man ønsker, grundigt.

At reflektere over literacy og skrive-didaktik

I det videre arbejde undersøger vi, hvad vi kan lære om skriveaktiviteter i undervisningen ud fra vores observationer. De studerende har arbejdet med at forstå, hvordan literacybegrebet kan være med til at rykke dansktimernes traditionelle opdeling af læse- skrive- og sprogundervisning til en mere samlet kommunikativ og funktionel indsats og til en bredere forståelse af den sprogdudvikling, der skal gøre den enkelte elev til en bevidst og kritisk sprogbruger. I denne sammenhæng bliver skriveprojektets fokus på skrive-didaktikken en kærkommen mulighed for at se på, hvordan og hvorvidt skrivning tænkes ind som en integreret del af

Elevidsagn om brøker fra matematikundervisning i en 5. klasse.

læringssituationerne i de enkelte fag og i de enkelte timer. Da holdet får set på hinandens observationer, springer det i øjnene, at skriveaktiviteter er mange ting og må forstås bredt: læreren skriver, eleverne skriver sammen og individuelt, der skrives på tavle, papir, opgaveark, computer, mobil og tablet og med vidt forskelligt fokus: fælles opsamling, notattagning, udfyldning af spørgeark, logbogs- og refleksionsskrivning og større opgaver. Det springer også i øjnene, at der i det store billede foregår færre skriveaktiviteter, end de studerende havde forventet inden de tog af sted. Der er en del af de observerede timer, hvor der er foregået meget lidt eller ingen skriveaktivitet. Holdet diskuterer, hvad der kan være årsagerne til dette, og vi tegner et kort over de mange måder, skrivning kan være en del af læringen på. De studerende er optaget af skrivningen som lærings- og refleksionsredskab, og får i materialet øje på, at den mest almindelige måde, der bliver arbejdet med skrivningen på i de observerede timer, er som redskab for noget andet, skrivningen selv bliver ikke italesat. Der er altså ikke så meget fokus på skriveaktiviteten og dens rammesætning, også selv om at de studerende har observeret elever, der har svært ved at bruge skrivningen funktionelt til at tage noter eller skrive svar på øvelser. En studerende reflekterer:

Vi så en klasse, der lavede tokolonnotater i historie, dvs. de skulle skrive fakta i én kolonne og deres egne spørgsmål til fakta i en anden kolonne, det må da være en god skriveaktivitet til læseforståelse. Men i vores observationer kan vi se, at det nok forbliver utydeligt for eleverne, hvorfor de skriver, og hvad der skal komme ud af det, og hvad det egentligt er de skal med den anden kolonne.

I dette citat overvejer den studerende læringsledelsens betydning for skriveaktiviteten: Hvis rammesætning og læringsmål er tydelig for eleven, kan udbyttet af en i øvrigt god skriveøvelse blive markant forringet.

At anvende teori

Flere af de studerende bliver under deres observationer optaget af elevernes skrive- og læreprocesser i forbindelse med gruppearbejde. I forbindelse med den opgaveskrivning, der knytter sig til projektdeltagelsen, når en af de studerende således frem til denne problemformulering:

På baggrund af to observationer vil jeg analysere de interaktionsmønstre, der finder sted, når eleverne i

grupperarbejdet skal producere en fælles tekst. Jeg vil gennem analysen forsøge at belyse hvilke muligheder, læreren og de enkelte elever har for at bidrage til skriveprocessen.

Det er svært at anvende teori til eksempelvis at analysere praksis, samtidig er det centralt i akademisk undersøgelsesarbejde at kunne det. Ovennævnte studerende beslutter sig for at undersøge, hvilke roller eleverne indtager i forhold til hinanden, når de i et gruppearbejde skal skrive tekst sammen. Den studerende udvælger fra sit observationsmateriale karakteristiske eksempler til nærmere analyse. Her er et eksempel fra kristendomsundervisningen i en 5. klasse:

Alma henvender sig til Viggo, som sidder med blyant og det tomme stykke karton A5ark foran sig: "Skriv: Budhisterne tror på, at man genfødes, hvis man har dårlig karma" (Hun læser op af sit kladdehæfte). "Hvis de har god karma, tror de, at de kommer i Nirvana". (Læreren forlader klasselokalet). Viggo siger de dikterede ord højt, da han skriver dem ned på planchen og siger efterfølgende: "Nu gider jeg ikke skrive mere. Du skriver" (han kigger på Alma). "Jeg gider ikke skrive – hvad skal jeg skrive?" (Viggo har rejst sig, Alma sætter sig på stolen ved planchen og lægger kladdehæftet foran sig og gør sig klar med blyanten). Alma siger: "Jeg skriver: De har et hjul med 8 eger, som symboliserer leveregler" (Det står ordret sådan i hendes kladdehæfte – hun skriver det ned på planchen)

Ved hjælp af Harré og van Langenhoves *Positioning theory*¹ kommer den studerende gennem en analyse frem til mønstre i de roller, eleverne indtager i forhold til hinanden, og hvilke roller der gør det muligt for hinanden at indtage. Afslutningsvis vurderer og diskuterer hun, hvad disse rollemønstre betyder for elevernes faglige udbytte.

Projektet viser sig også i andre sammenhænge at have potentiale i forhold til at reflektere over teoriernes forbindelse til praksis. Forholdet mellem det, vi har observeret, og den teori vi har læst om literacyundervisning, bliver interessant. Fx har vi læst Steve Graham, amerikansk forsker, der igennem en stor metaundersøgelse argumenterer for skrivning som en effektiv vej til læsning og læring. Graham opstiller 11 anbefalinger i prioriteret rækkefølge for skriveundervisning, der ifølge hans metaundersøgelse giver de bedste resultater. Disse anbefalinger, der før kunne synes noget abstrakte, kan nu bruges til at analysere vores observationer. Hvilke af anbefalingerne kan vi

se brugt i vores materiale? Hvilke kunne vi forestille os kunne gøre en positiv forskel i de konkrete situationer? Hvordan kan det fx være, at den tidligere nævnte skriveaktivitet med tokolonnotatet, som de studerende ikke umiddelbart kunne se den store gevinst ved, alligevel opfylder fire af Grahams 11 anbefalinger. I historieundervisningen skulle eleverne nemlig opliste det vigtigste i en faktatekst (Grahams anbefaling 2: Lad eleverne lave resumeer og sammendrag), eleverne skulle arbejde sammen om det (Grahams anbefaling 3: Brug samarbejdende skrivning), og eleverne skulle skrive ned, hvad de gerne ville spørge om i teksten (Grahams anbefaling 11: Brug skrivning som lærings- og refleksionsredskab). Desuden kunne man argumentere for, at selve aktiviteten at bruge et tokolonnotat er at give eleverne en skrivestrategi (Grahams anbefaling 1: Undervis i skrivestrategier)². Det er overraskende mange punkter, der kan analyseres frem fra den konkrete undervisningssituation. Det skulle jo kunne pege på en aktivitet med store læringsmuligheder, hvilket ikke var det umiddelbare første indtryk af den observerede situation. Betyder det, at de studerende skal blive dygtigere til at se nuanceret på deres observationer og gennemskue læringspotentialer i de enkelte skriveaktiviteter, eller betyder det snarere at de 11 punkter fra Graham ikke er særlig anvendelige til at forstå, hvad god literacyundervisning er? Det er sådanne metadiskussioner, vores observationer afstedkommer, og som vi opfatter som rigtig givtige i en læreruddannelsessammenhæng.

Videnudvikling på tværs

I skruvedidaktikprojektet har forskerne modtaget de studerendes observationsmateriale, og forskergruppen har kunnet bruge dette materiale som supplerende materiale og har dermed fået et bredere empirisk grundlag i undersøgelsen af skruvedidaktikken på mellemtrinnet i Ishøj.

Desuden har forskerne gennem møder med undervisere og studerende i læreruddannelsen, gennem deltagelse i undervisningen og gennem læsning af de studerendes skriftlige opgaver knyttet til projektet fået et indblik i læreruddannelsens arbejde med skruvedidaktik. Et indblik, der kan bidrage til Nationalt Videncenter for Læsnings overvejelser over, hvordan læreruddannelsens undervisning i skriftlighed kan udvikles og kvalificeres.

Yderligere er det på længere sigt interessant for alle parter, at de studerende er optaget af og kan

forholde sig til forskningsviden og – sidst men ikke mindst – som kommende dansklærere har et kendskab til National Videncenter for Læsning og centerets aktiviteter. Når de studerende bliver opmærksomme på centerets forskningsprojekter, tidsskrift, kurser, konferencer og hjemmeside, får de mulighed for at se et fagligt felt i stadig udvikling, og de får et sted at finde den nyeste viden inden for feltet.

Også fra læreruddannelsens perspektiv er der adskillige gode grunde til, at de studerendes deltagelse i forsknings- og udviklingsprojekter skal vægtes. Inddragelse af studerende i forsknings- og udviklingsprojekter (FoU) er en målsætning for UC'erne.

I UCC's politik for forskning og udvikling er det eksempelvis "... et erklæret mål, at studerende så vidt muligt inddrages eller tilknyttes igangværende FoU-aktiviteter mhp. at styrke uddannelsens videngrundlag og praksisrelevans"³⁴. Og videre i samme tekst: "Undervisere, videnmedarbejdere, forskere og studerende har en væsentlig opgave i at skabe udvikling i og for praksis, og denne udfordring tages op ved, at man i forskningsprogrammerne arbejder med at udvikle deltagende og involverende udviklings- og forskningsfora"⁵.

Det er vigtigt, at de studerende oplever deres fag og det faglige felt, de er ved at bevæge sig ind i, som et område i udvikling og forandring

I professionshøjskoleloven er der krav om forskningsbaseret: "En professionshøjskole skal sikre, at uddannelsernes videngrundlag er karakteriseret ved professions- og udviklingsbaseret, bl.a. gennem samarbejde med relevante forskningsinstitutioner"⁶. I denne sammenhæng er det oplagt at forholde sig til grader af studerendes deltagelse i forsknings- og udviklingsprojekter; fra forskningsinformerede studerende til forskningsdeltagende studerende. Den forskningsinformerede studerende møder forskningen, når underviseren præsenterer eget eller andres FoU-projekter som led i undervisningen; forskningsdeltagelse finder sted, når den studerende aktivt deltager i en til flere af forskningsprojektets faser: design, dataindsamling, bearbejdning af data og formidling af resultater.

Vi ser flere væsentlige potentialer for studenterinddragelse fra et læreruddannelsesperspektiv.

At se et fagligt felt i udvikling

Det er vigtigt, at de studerende oplever deres fag og det faglige felt, de er ved at bevæge sig ind i, som et område i udvikling og forandring. Hvad optager de faglige miljøer og forskningen lige nu; hvad er hot? Et fag som dansk er ikke et naturgivent fagligt felt, men et sammensurium af historiske, politiske og faglige diskurser i stadig forandring og til stadig diskussion. En væsentlig pointe ved at inddrage studerende i forskningsmæssig videnuddvikling er det indblik, de studerende får i, hvad der optager forskere inden for området. Samtidig får de studerende at se, hvordan faget hele tiden må reflekteres og udvikles ud fra ny viden og nye forståelser. Sigmund Ongstad, norsk forsker i fagdidaktik, udtrykker det således: *i det øyeblikk didaktikk ikke bare blit noe isoleret som ligger utenfor faget eller fagkunnskapen, men noe dynamisk som virker inn på fagets hva, så siver det didaktiske in i 'faget' og tenderer mot å restrukturere eller omdefinere det.*⁷ Pointen er, at didaktisk tænkning kan influere grundlæggende på fagets begrundelser og fagets indholdsområder. Læse- og skriveområdet er i stadig bevægelse, og det kan de studerende få øje for ved selv at være med til at undersøge på en professionel måde, og se forskere, der gør det. En lærer skal jo kunne undersøge sin egen praksis for stadig at kunne udvikle den. Hvordan bliver man god til det? Bl.a. ved at omgås nogen, der professionelt undersøger det felt, de studerende bevæger sig i.

At indsamle empiri og studere i en forskningsbaseret uddannelse

Det har siden læreruddannelsen 2007 været et krav, at de studerende selv skal frembringe empiri til deres forskellige projekter i deres uddannelse. De skal lære at observere og undersøge problemstillinger i skolen og at analysere dem. Specielt i det afsluttende bachelorprojekt er empiriindsamling og behandling noget, der fylder. Det er svært at formulere præcise problemstillinger, at observere hensigtsmæssigt, og at spørge til materialet på en kvalificeret måde. Der er blevet arbejdet intenst med at kvalificere arbejdet, og på mange måder er de studerende blevet dygtige til at indsamle materiale ude fra skolerne og bruge det til deres projekter. Den store udfordring for mange er dog at finde givtige måder, hvorpå vi kan bearbejde det indsamlede materiale: Hvordan bliver vi klogere på det, vi har set og hvilke teoretiske indfaldsvinkler kan berige vores problemstilling? I dette arbejde har deltagelse i forskningsprojekter en væsentlig rolle at spille. Her kan de studerende se eksempler på, hvordan viden udvikles i fagene, selv være med til at

frembringe denne viden, få kontakt med forskere, der forsker i skolen, og læse resultater på forskningen efterfølgende. Man bliver en undersøgende, reflekteret praktiker af at undersøge og reflektere på et kvalificeret niveau. Det er en af grundene til, at sammenhængen mellem forskning, læreruddannelse og skolen skal styrkes.

Vi har grundlæggende behov for en videnskultur, som svækker på skellene mellem uddannelse, praksis, forskning, udvikling og teori, og som taler om videnuddvikling som et fælles ærinde på tværs

Læreruddannelsen fornyes i disse år på mange områder: modulisering af uddannelsen, nye former for praksissamarbejde og kompetencemålsstyring med stort fokus på de studerendes færdigheder.

En tilbagevendende diskussion i forbindelse med læreruddannelsen er forholdet mellem teori og praksis.

Læreruddannelsen skal eksistere i en treklang mellem opdateret forskningsviden i undervisningsfag og pædagogiske fag samt afprøvning i og undersøgelse af skolevirkeligheden.

I disse perspektiver er det vigtigt for læreruddannelsen at være deltagere i projekter som skruvedidaktikprojektet. For os at se handler det blandt andet om at nedbryde dikotomierne mellem praksis, uddannelse og forskning.

Vi har grundlæggende behov for en videnskultur, som svækker på skellene mellem uddannelse, praksis, forskning, udvikling og teori, og som taler om videnuddvikling som et fælles ærinde på tværs.

Når vi sammen og på tværs skal udvikle det faglige felt, kan en af de positive effekter blive, at vi også udvikler på vores forståelse af, hvad det vil sige at være studerende. De studerende skal ikke blot være nederst i læringsudviklingshierakiet og "bare" være studerende. Tilgangen kan nemlig være med til at svække de studerendes engagement, fordi den studerendes selvfølelse i forhold til feltet er meget lille: Det bliver først "rigtigt", når man er færdiguddannet. Vi taler i læreruddannelsen om, hvorvidt de studerende har en øget materiel og individualiseret tilgang til deres uddannelse. En udvikling hen i mod at flere studerende

deltager i forskning, praksisprojektet og lignende, kan bidrage til, at de studerende i højere grad kan opleve sig som en levende og deltagende del af en videnudvikling.

Litteraturliste

Fibæk Laursen, Per m. fl: Tango for to – teori og praksis i læreres professionsudvikling. Dafolo 2008

Frydensbjerg Elf og Peter Kaspersen (red.): Den nordiske skolen- fins den? Didaktiske diskurser og dilemmaer i skandinaviske morskålsfag. Novus forlag 2012

Heiman Hansen, Birgit: Fra Studenterinddragelse til studenterdeltagelse – at initiere projekter som en del af uddannelsen ved University College Lillebælt. UCL 2012 https://www.ucviden.dk/portal-uc/ files/11282769/Rapport_Fra_studenterinddragelse_til_studenterdeltagelse_Maj_2012.pdf

Ongstad, Sigmund: Fag og didaktik i læreruddanning – kundskab i grenseland. Universitetsforlaget 2006

Ongstad, Sigmund (red.) (2012): Nordisk Morskålsdidaktik- forskning, felt og fag. Novus forlag 2012

-
- 1 Harré og van Langenhoves præsenteret hos Perregaard, B. (2003) *Må vi skrive på vores historie*. Akademisk.
 - 2 Steve Graham Et Dolores Perin: Writing Next – effective strategies to improve writing of adolescents in middle and high schools. 2006 (egen oversættelse og bearbejdning) <http://al-l4ed.org/wp-content/uploads/2006/10/WritingNext.pdf>
 - 3 POLITIK OG STRATEGI Forskning og Udvikling UCC 2013 -2015, afsnit 3.1.3. http://www.ucc.dk/public/dokumenter/UFEV/Enheden%20for%20udvikling%20og%20forskning/Politik%20og%20strategi_%20Forskning%20og%20udvikling%202013-2015.pdf
 - 4 Ibid. Afsnit 4
 - 5 Ongstad, Sigmund (2006): Fag og didaktik i læreruddanning – kundskab i grenseland. Universitetsforlaget
 - 6 Lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser. kap.2 stk 2 <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=25353>
 - 7 Ongstad, Sigmund (2006): *Fag og didaktik i læreruddanning – kundskab i grenseland*. Universitetsforlaget

